

ЗАБЛОЦЬКА-СЄННІКОВА Неля Володимирівна,
кандидат історичних наук,
старший викладач кафедри державної служби, адміністрування та управління
Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА «ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ» ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ МАГІСТРАНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ»

В статті проаналізовано роль та місце курсу «Психологічні аспекти управління соціальним закладом» у процесі підготовки магістрантів за спеціальністю «Управління соціальним закладом». Розкрито зміст, структуру, особливості аудиторної та позааудиторної роботи студентів.

Ключові слова: магістранти, соціальні заклади, управління.

На сучасному етапі розвитку держави психологія займає важливе місце в системі суспільних відносин. Як всебічна система наукових знань та практична діяльність психологія управління спрямована на підвищення ефективності та якості роботи в системі управління шляхом аналізу психологічних умов і особливостей управлінської діяльності. Для реалізації завдань психологія управління вивчає сучасні психосоціологічні підходи, психологічні закономірності та структуру управлінської діяльності, взаємозв'язок і взаємодію суб'єкта управління із середовищем в усіх сферах його прояву. Таким чином, ця наука об'єднує теорію та практику з метою управління умовами протікання процесів виробництва в інтересах суб'єкта праці. Питанням психології управління певне місце відводиться у загальних і спеціальних дисциплінах. Однак з такими загальними питаннями, як управлінський процес, шляхи формування особистості, процес прийняття ефективних рішень, вплив конфліктних ситуацій на управлінську діяльність, роль та значення керівника у процесі формування психологічного клімату колективу, магістрант ознайомиться лише під час вивчення дисципліни «Психологічні аспекти управління соціальним закладом».

Таким чином, курс «Психологічні аспекти управління соціальним закладом» є надзвичайно доцільним та актуальним, адже допомагає майбутнім фахівцям соціальної сфери оволодіти сучасними психологічними методами ефективного використання людських ресурсів, засвоїти психологічні основи системного управління організаціями, набути вміння та навички робити психологічний аналіз внутрішнього й зовнішнього середовища організації і приймати ефективні управлінські рішення.

Проблемами особливостей процесу формування та реалізації управління персоналом організації соціальної сфери займалась Л. Лескова [1]. Робота дослідниці О.П. Гілетти «Деякі особливості управління організаціями з надання соціальних послуг» [2] є досить інформативною. Авторкою порушено питання щодо особливостей організаційної структури закладів з надання соціальних послуг, проблем делегування повноважень, планування роботи, ролі та значення «людського фактора» під час виконання робочих завдань, що є одним з найактуальніших проблем. У праці за редакцією М.Ф. Головатого [3] досліджено методи підвищення ефективності роботи персоналу соціальної служби, систему мотивації персоналу соціальних служб, оцінювання персоналу соціальних служб.

Метою статті є характеристика дисципліни «Психологічні аспекти управління соціальним закладом» для магістрантів спеціальності «Управління соціальним закладом».

Курс «Психологічні аспекти управління соціальним закладом» займає важливе місце у системі підготовки магістрів спеціальності «Управління соціальним закладом» і належить до дисциплін з циклу підготовки за фахом, нормативних дисциплін. Основною метою курсу є формування знань щодо сучасних психологічних методів ефективного управління, розуміння психологічних основ системного управління організаціями, набуття умінь психологічного аналізу внутрішнього й зовнішнього клімату організації і практичних навичок психологічного забезпечення професійної діяльності, прийняття ефективних управлінських рішень, управління конфліктами.

В процесі вивчення курсу «Психологічні аспекти управління соціальним закладом» магістранти знайомляться з широким колом питань, зокрема створення умов для побудови сприятливого соціально-психологічного клімату колективу, шляхи вирішення конфліктних ситуацій та подолання їх наслідків, розробка методів і засобів подолання кризових ситуацій у діяльності керівника, створення

системи мотивації праці, методами впливу на особистість, методами розв'язання управлінських завдань та прийняття управлінських рішень, ознайомляться зі структурою особистості, порядком планування управлінського рішення; основними етапами розробки рішення; особливостями управлінського спілкування, розглянуть типології особистостей, отримають уявлення щодо основних концепцій стилів керівництва, отримають уявлення щодо гендерних відносин у сфері сім'ї, освіти та зайнятості, ознайомляться з принципами комунікації соціального закладу з громадськістю.

Завданням курсу є теоретична й практична підготовка керівників соціальних закладів. Результатом вивчення дисципліни є сформовані у магістрантів уміння та навички самостійно організувати управлінський процес і знаходити нові шляхи вдосконалення управлінської діяльності на місцевому та державному рівнях на основі досліджень управлінської роботи в Україні і провідних країн світу.

З метою успішного опанування дисципліни розроблено структуру курсу, що передбачає формування певного тематичного плану, який поділяє курс на два змістовні модулі (див. табл. 1.1).

Таблиця 1 – Тематичний план курсу

Змістовний модуль 1 Розділи:	Змістовний модуль 2 Розділи:
1.1. Психологічні чинники управління	2.1. Управління трудовою мотивацією
1.2. Особистість, її структура і шляхи формування	2.2. Формування іміджу організації
1.3. Психологічні особливості процесу прийняття управлінських рішень	2.3. Організація як соціально-психологічний феномен
1.4. Психологія управлінського спілкування та здійснення управлінського впливу	2.4. Гендерні аспекти управління
1.5. Психологічні основи поведінки в конфліктних ситуаціях	2.5. Формування соціально-психологічного клімату
1.6. Психологічні особливості, авторитет та влада керівника	2.6. Комунікація в процесі управління
1.7. Лідерство як соціально-психологічний феномен	Самостійна робота
Практичні заняття <i>Практичне заняття 1</i> <i>Практичне заняття 2</i> <i>Практичне заняття 3</i> <i>Практичне заняття 4</i> <i>Практичне заняття 5</i> <i>Практичне заняття 6</i>	Практичні заняття <i>Практичне заняття 7</i> <i>Практичне заняття 8</i> <i>Практичне заняття 9</i> <i>Практичне заняття 10</i> <i>Практичне заняття 11</i> <i>Практичне заняття 12</i> <i>Практичне заняття 13</i>
Модульний контроль 1	Модульний контроль 2

Виконання практичних занять передбачає, з одного боку, закріплення матеріалу, засвоєного у ході лекцій, із іншого ж – самостійний пошук інформації, яка стосується практичних аспектів управлінської діяльності. Важливим у підготовці магістрантів є також те, що на практичних заняттях вони розв'язують управлінські ситуації, тобто перед студентами ставиться реальна управлінська проблема і шляхом роздумів та дискусій магістранти повинні її вирішити. Цінність таких завдань полягає у тому, що студенти розв'язують проблему з точки зору керівника, таким чином «приміряючи» на себе цю роль. Позитивним аспектом є також і те, що студенти вчаться брати на себе відповідальність, відстоювати свою точку зору, будувати конструктивний діалог та приходити до спільного рішення. З метою полегшення роботи магістрантів до кожного практичного заняття подано основний і додатковий списки літератури, додатковий навчально-методичний та мультимедійний матеріал, які дають змогу підготуватися за певними темами у відповідності до поставлених вимог. До практичних завдань надано методичні рекомендації щодо їх виконання.

Самостійна робота студентів складається з двох завдань та передбачає вдосконалення вмінь та навичок роботи з матеріалами мережі Internet, а також визначення особистісних і соціально-психологічних характеристик керівника, за допомогою яких реалізуються ті чи інші методи впливу на групу. Першим завданням самостійної роботи магістрантів є створення презентації з актуальних проблем управління соціальним закладом. Створення презентації допомагає актуалізувати знання магістрантів щодо основних проблем психологічної складової процесу управління соціальним закладом.

Другим завданням є проведення психологічного тесту на визначення стилю керівництва [4]. Перевагою психологічної методики є те, що вона дозволяє виявити не тільки провідний стиль керівництва (авторитарний, демократичний, ліберальний), але і ступінь вираженості кожного з трьох класичних стилів керівництва. Тест допомагає визначити індивідуальні особливості управління, що сприяє визначенню стратегії поведінки керівника з підлеглими, встановити «слабкі» та «сильні» сторони управління та правильно планувати діяльність. Окремо надаються завдання й навчально-методичні матеріали, література студентам з індивідуальним графіком навчання. У кожному завданні є методичні рекомендації та терміни його виконання.

Таким чином, ступінь засвоєння курсу «Психологічні аспекти управління соціальним закладом» оцінюється за допомогою написання двох модульних робіт, перевірки практичної й самостійної роботи магістрантів. Як підсумок – отримання певної кількості балів та оцінки на екзамені, яка відповідає рівню набутих знань. Необхідність використання психологічних знань і закономірностей є запорукою ефективної діяльності керівника соціального закладу. Сьогодні, з огляду на необхідність набуття відповідних знань, умінь та навичок дисципліна «Психологічні аспекти управління соціальним закладом» є актуальною складовою підготовки управлінців соціальної сфери.

У перспективі подальших досліджень – вивчення питання доцільності переведення дисципліни «Психологічні аспекти управління соціальним закладом» на дистанційну форму навчання.

Список використаної літератури

1. Лескова Л.Ф. Особливості управління персоналом організації соціальної сфери [Електронний ресурс] / Л. Ф. Лескова // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. – 2012. – Вип.104. – Т.1. Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum%20VChdpu/ped/2012_104_1/Leskova.pdf
2. Гілета О.П. Деякі особливості управління організаціями з надання соціальних послуг [Електронний ресурс] / Оксана Петрівна Гілета // Менеджмент за умов трансформаційних інновацій: виклики, реформи, досягнення : матеріали міжнародної наукової конференції (10-12 травня 2007 р.). – Суми : ВТД « Університетська книга», 2007. – Режим доступу : <http://uchebana5.ru/cont/2125197.html>
3. Управлінські аспекти соціальної роботи: курс лекцій / М.Ф. Головатий (кер. авт. кол.), М.П. Лукашевич, Г.А. Дмитренко та ін. – К. : МАУП, 2004. – 368 с.
4. Определение стиля управления руководителя с помощью самооценки / Фетискин Н.П., Козлов В.В., Мануйлов Г.М. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп. – М. : Изд-во Института психотерапии, 2002. – С. 323–326.

Стаття надійшла до редакції 01.03.14.

Заблоцкая-Сенникова Н. В. «Учебная дисциплина «Психологические аспекты управления социальным заведением» как важная составляющая подготовки магистрантов специальности «Управление социальным заведением».

В статье проанализирована роль и место курса «Психологические аспекты управления социальным заведением» в процессе подготовки магистрантов по специальности «Управление социальным заведением». Раскрыты содержание, структура, особенности аудиторной и внеаудиторной работы студентов.

Ключевые слова: магистранты, социальные заведения, управление.

Zablotska-Sennikova N. V. «Discipline «Psychological aspects of management of social institutions» as an important part of training graduate specialty «Management of social institutions».

This article analyzes the role and place of the course «Psychological aspects of management of social institutions» in the preparation of undergraduates majoring in «Managing social institutions». The content, structure, especially the classroom and outside classroom hours are thrown to light. The course relates to the disciplines of the specialty training cycle, regulatory disciplines. It helps future professionals to master the modern social psychological methods of efficient use of human resources, to learn the psychological foundations of system management organizations to acquire knowledge and skills to do a psychological analysis of the internal and external environment of the organization and primates effective management decisions. The main aim of the course is to develop knowledge of modern psychological methods of effective use of human resources, understanding the psychological foundations of system management organizations, acquiring skills psychological analysis of the internal and external environment of the organization and practical skills of professional psychological support activities, making effective management decisions. In this article the features of preparing students for practical training and independent work are uncovered.

Keywords: Graduate, social institutions, governance.